

स्वच्छ, सफा र समृद्ध शहर, हिमाल र तराईको मिलनबन्दु कमलामाई नगर

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

कमलामाई नगरपालिका

नगरसभाको १७ औं अधिवेशनको प्रथम बैठक
आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को नीति तथा कार्यक्रम

मिति २०८३-०३-१० गते बुधवार

कमलामाई नगरपालिका

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

सिन्धुली

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

कमलामाई नगरपालिका सिन्धुली

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को नीति तथा कार्यक्रम

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

कमलामाई नगरपालिकाका उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत,
नगर सभाका सभ्य सदस्यज्यूहरू, सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी मित्रहरू तथा आदरणीय
कमलामाई नगरवासी दिदिबहिनी तथा दाजुभाइहरू,

१. कमलामाई नगरपालिकाको यस गरिमामय नगरसभाको सत्रौँ अधिवेशन समक्ष आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा म अत्यन्त गौरवान्वित भएको छु। यस महत्वपूर्ण अवसरमा उपस्थित सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू तथा सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा हार्दिक स्वागत तथा सम्मान व्यक्त गर्दछु।
२. यस अवसरमा राष्ट्र, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, नागरिक अधिकार तथा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात-अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै परिवर्तन, समावेशिता र लोकतान्त्रिक मूल्य स्थापनाका लागि योगदान पुऱ्याउनुहुने अग्रज व्यक्तित्वहरू, घाइते तथा अपाङ्गता भएका योद्धाहरू र सम्पूर्ण नेपाली जनताप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।
३. जनताको विद्यास र अपेक्षाको आधारमा प्राप्त जिम्मेवारीको यो पाँचौँ वर्षमा प्रवेश गरिरहँदा विगतका उपलब्धिहरूलाई संस्थागत गर्ने, अधुरा कार्यहरूलाई पूर्णता दिने तथा आगामी पुस्ताका लागि दिगो विकासको आधार निर्माण गर्ने दृढ संकल्पका साथ हामी अगाडि बढेका छौँ। सुशासन, पारदर्शिता, उत्तरदायित्व, आर्थिक अनुशासन, डिजिटल सेवा प्रवाह तथा नागरिकमैत्री प्रशासनलाई विकासको मूल आधार बनाइनेछ।
४. बिश्वव्यापी आर्थिक अस्थिरता, विभिन्न क्षेत्रमा देखिएका युद्ध तथा भूराजनीतिक तनावका कारण पेट्रोलियम पदार्थ लगायत अत्यावश्यक वस्तुको मूल्यवृद्धिले समग्र अर्थतन्त्रमा दबाव सिर्जना गरेको छ। साथै संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँडको रकम समयमा तथा अपेक्षित रूपमा प्राप्त हुन नसक्दा स्थानीय तहको वित्तीय व्यवस्थापन थप चुनौतीपूर्ण बनेको छ। यस्तो अवस्थामा चुनौतीका बीच पनि

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपलब्ध स्रोत, साधन र क्षमताको उच्चतम उपयोग गर्दै कमलामाई नगरपालिकाले विकास निर्माण, सेवा प्रवाह र नागरिक समृद्धिको यात्रालाई निरन्तरता दिएको छ।

५. विगतका वर्षहरूमा नगरपालिकाले संस्थागत सुधार, कानुनी तथा प्रशासनिक व्यवस्था सुदृढीकरण, सेवा प्रवाह सुधार, वडा सशक्तीकरण तथा विकास व्यवस्थापनका क्षेत्रमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल गरेको छ। नागरिकको घरदैलोमै सेवा र विकास पुऱ्याउने उद्देश्यले वडा केन्द्रित योजना प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
६. यसै आ.व. को भाद्र २३ र २४ गते कमलामाई नगरपालिकाले अकल्पनीय गतिविधीको सामना गर्नु पर्यो । आन्दोलनको नाममा आगजनी र तोडफोडका दुर्दान्त कृत्यले नगरपालिका तथा वडा भवनलाई खरानी बनाउने कार्य भयो । यसले नगरको विकास र समृद्धिलाई दशक पछाडि मात्र धकेलेन की कार्यालयका महत्वपूर्ण अभिलेख तथा कागजात समेत नष्ट भयो । लोकतान्त्रीक व्यवस्थालाई समेत कमजोर बनाउने काम भयो । हामी भय र निरुत्साहको प्रभावमा छैनौं । तत्कालै खरानीबाट उठ्ने कुरामा हामी एकमत रह्यौं र सो अनुसार सत्प्रयास गर्यौं । अहिले कमलामाईका जनतालाई प्रदान गरिने सेवा पुरानै लयमा आइपुगेको छ भने प्राथमिकता योजनाहरूलाई आजको यस सम्मानित सभामा पेश गरेका छौं ।
७. दुग्ध क्षेत्रको आधुनिकीकरण, उत्पादकत्व वृद्धि तथा कृषकको आयआर्जन अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले कमलामाई नगरपालिकामा सञ्चालन हुन लागेको "Enhancing Productivity and Dairy Value Chain in Korea-Nepal Model Dairy Village in Sindhuli" परियोजना प्रासिका लागि महत्वपूर्ण सहयोग र सहकार्य गर्नुहुने नेपाल सरकार, गणतन्त्र कोरिया सरकार (MAFRA), हेफर कोरिया तथा हेफर नेपालप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै परियोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमार्फत स्थानीय दुग्ध क्षेत्रको रूपान्तरण र आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
८. बढ्दो जनअपेक्षा, सीमित स्रोतसाधन र बदलिँदो परिवेशलाई अवसरका रूपमा ग्रहण गर्दै उत्पादन, रोजगारी, सुशासन तथा नागरिकमैत्री सेवा प्रवाहमार्फत समृद्ध कमलामाई निर्माणको लक्ष्य हासिल गर्ने दृढ संकल्पका साथ आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु।

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

९. अब म कमलामाई नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका आधारहरू संक्षेपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु। नेपालको

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

mk
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

संविधानको मर्म र स्थानीय सरकारको रूपमा रहेको भावना, संघ तथा प्रदेश सरकारका नीति तथा प्राथमिकता, दिगो विकासको लक्ष्य, नगरवासीका आवश्यकता र अपेक्षा, उपलब्ध स्रोत-साधन र सम्भावना, सुशासन, सामाजिक न्याय, समावेशी विकास, वातावरण संरक्षण, विपद् व्यवस्थापन तथा समृद्ध कमलामाई निर्माणको साझा संकल्पलाई यस नीति तथा कार्यक्रमको मार्गदर्शक आधारका रूपमा ग्रहण गरिएको छ।

१०. बदलिँदो समयको चुनौती, बढ्दो जनअपेक्षा र कमलामाई नगरपालिकाका सम्भावनालाई अवसरमा रूपान्तरण गर्दै सुशासन, उत्पादन, रोजगारी, पर्यटन, दिगो पूर्वाधार तथा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमार्फत आत्मनिर्भर, समृद्ध र नागरिकमैत्री कमलामाई निर्माण गर्नु यस नीति तथा कार्यक्रमको मूल उद्देश्य रहेको छ।
११. विगत चार वर्षको नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको समीक्षा

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनपश्चात यस नगरसभाबाट स्वीकृत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयनबाट कमलामाई नगरपालिकाले पूर्वाधार विकास, शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, सामाजिक विकास तथा सेवा प्रवाहका क्षेत्रमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल गरेको छ। यस अवधिमा प्रशासनिक तथा संस्थागत सुधार, डिजिटल सेवा विस्तार, राजस्व व्यवस्थापन, सामाजिक सुरक्षा, कृषि तथा पर्यटन प्रवर्द्धन लगायतका क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति भएको छ।

यद्यपि सीमित स्रोतसाधन, वित्तीय हस्तान्तरणमा देखिएको अनिश्चितता तथा बढ्दो जनअपेक्षाका कारण केही कार्यहरू अपेक्षित गतिमा सम्पन्न हुन सकेका छैनन्। तथापि प्राप्त उपलब्धिलाई संस्थागत गर्दै र अपुरा कार्यलाई पूर्णता दिँदै समृद्ध, सुशासित र नागरिकमैत्री कमलामाई निर्माणको यात्रालाई निरन्तर अगाडि बढाइनेछ।

mk
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

अब म कमलामाई नगरपालिकाको आर्थिक नीति र कार्यक्रम यस नगरसभाको बैठकमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

ले.क.
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

१. आर्थिक विकास सम्बन्धि नीति :

(क) कृषि :

१. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवा तथा बेरोजगार जनशक्तिलाई कृषि उद्यम, पशुपालन तथा सामूहिक खेतीतर्फ आकर्षित गरी उत्पादन र रोजगारी अभिवृद्धि गरिनेछ।
२. कृषि योग्य जमिनको संरक्षण, बाँझो तथा नदी उकास क्षेत्रको उपयोग, सिँचाई विस्तार र आधुनिक प्रविधिको प्रयोगमार्फत कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ।
३. किसान सूचीकरण, माटो परीक्षण, वीउविजन, प्राविधिक सेवा तथा कृषि यान्त्रिकीकरणलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
४. प्राङ्गारिक तथा जैविक खेती, फलफूल, तरकारी, बेमौसमी तथा उच्च मूल्यका वालीहरूको व्यवसायिक उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
५. कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रमा सीपमूलक तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण र उत्कृष्ट कृषक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६. स्थानीय कृषि उत्पादनको संकलन, भण्डारण, बजारीकरण तथा मूल्य श्रृंखला विकासका लागि कृषक समूह, सहकारी र निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ।
७. "उत्पादन, उद्यमशीलता र आत्मनिर्भरता" को अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै कृषि क्षेत्रलाई नगरको आर्थिक समृद्धिको प्रमुख आधारका रूपमा विकास गरिनेछ।

(ख) पशु

१. दूग्ध तथा पशुजन्य उत्पादनको उत्पादकत्व वृद्धि, लागत न्यूनीकरण र कृषकको आय अभिवृद्धिका लागि उन्नत घाँस विकास, नख सुधार तथा आधुनिक पशुपालन प्रविधिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

ले.क.
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख
-४-

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

२. पशु स्वास्थ्य सेवामा सहभागी गरी निःशुल्क तथा सहूलियतपूर्ण उपचार, खोप, कृत्रिम गर्भाधान तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
३. रेबिज, खोरेत लगायतका संक्रामक तथा जुनोटिक रोग नियन्त्रणका लागि सचेतना, निगरानी र खोप कार्यक्रमलाई सुदृढ बनाउँदै स्वस्थ पशुपालन प्रवर्द्धन गरिनेछ।
४. व्यावसायिक पशुपालन, डेरी उद्योग तथा पशुजन्य उत्पादनको मूल्य शृङ्खला विकासका लागि उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण र वजारीकरणमा सहकार्य तथा लगानी प्रवर्द्धन गरिनेछ।
५. पशुपालक कृषकलाई उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन, पशु बीमा, प्राविधिक सेवा तथा सीप विकास कार्यक्रम मार्फत व्यवसायिक पशुपालनतर्फ आकर्षित गरिनेछ।
६. कमलामाई नगरपालिकालाई दुग्ध उत्पादन तथा डेरी विकासको नमूना क्षेत्रका रूपमा विकास गर्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारीमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
७. सुरक्षित, स्वच्छ र गुणस्तरीय पशुजन्य उत्पादनको प्रवर्द्धन गर्दै पशुपालन क्षेत्रलाई रोजगारी, उच्चमशीलता र स्थानीय आर्थिक समृद्धिको प्रमुख आधारका रूपमा विकास गरिनेछ।

(ग) उद्योग, वाणिज्य तथा उद्यम विकास नीति :

१. स्थानीय स्रोत, सीप, श्रम र प्रविधिमा आधारित उद्योग, लघु उद्यम तथा स्वरोजगारमूलक व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्दै उत्पादन र रोजगारी सिर्जनामा जोड दिइनेछ।
२. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवा, महिला तथा उच्चमशील जनशक्तिलाई उद्यम स्थापना, व्यवसाय विस्तार, सीप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तरणमार्फत आत्मनिर्भर बनाइनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

३. स्थानीय उत्पादनको ब्रान्डिङ, बजारीकरण तथा डिजिटल प्रवर्द्धन मार्फत "कमलामाईका उत्पादन" लाई प्रतिस्पर्धी र बजारमुखी बनाइनेछ।
४. उद्योग, व्यवसाय, कृषि तथा पर्यटन क्षेत्रबीच अन्तरसम्बन्ध विकास गर्दै निजी क्षेत्र, सहकारी तथा उद्योग बाणिज्य संघसँगको सहकार्यलाई सुदृढ गरिनेछ।
५. औद्योगिक तथा व्यावसायिक सम्भावनाको पहिचान गरी लगानीमैत्री वातावरण निर्माण, उद्योग दर्ता तथा व्यवसाय प्रवर्द्धनलाई सहज र प्रविधिमैत्री बनाइनेछ।
६. उपभोक्ताको हकहित संरक्षण, स्वस्थ प्रतिस्पर्धा तथा गुणस्तरीय वस्तु र सेवाको सुनिश्चितताका लागि नियमित बजार अनुगमन तथा नियमनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
७. नवप्रवर्तन, उद्यमशीलता र स्थानीय आर्थिक सशक्तीकरणलाई प्रोत्साहन गर्दै उद्योग तथा व्यवसाय क्षेत्रलाई नगरको समृद्धिको प्रमुख आधारका रूपमा विकास गरिनेछ।

(घ) पर्यटन

१. धार्मिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, प्रवर्द्धन र ब्रान्डिङमार्फत कमलामाईलाई आकर्षक पर्यटन गन्तव्यका रूपमा विकास गरिनेछ।
२. बडा नं. २ स्थित सरस्वती छाँगा मा आवश्यक पर्यटन पूर्वाधार विकास गरी आन्तरिक पर्यटनको प्रमुख आकर्षण केन्द्रका रूपमा विकास गरिनेछ तथा त्र्यम्बकेश्वर-गौतमी गुफा क्षेत्रलाई धार्मिक तथा आध्यात्मिक पर्यटन गन्तव्यका रूपमा प्रवर्द्धन गरिनेछ।
३. सिन्धुलीगढी, कमलामाई मन्दिर लगायतका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरूलाई एकीकृत पर्यटन सर्किटमा आवद्ध गर्दै पहुँच, पूर्वाधार, सूचना तथा प्रचारप्रसारलाई सुदृढ बनाइनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

(ड) भूमि तथा सहकारी

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

१. सार्वजनिक, सरकारी तथा सामुदायिक जग्गाको संरक्षण, अभिलेखीकरण र डिजिटल व्यवस्थापनलाई सुदृढ गर्दै भू-उपयोग नीति तथा प्रचलित कानूनवमोजिम जग्गाको समुचित उपयोग सुनिश्चित गरिनेछ।
२. भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको समस्या समाधानका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी जग्गाधनी प्रमाणपत्र वितरण तथा भूमि व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३. सहकारी संस्थाको सुशासन, वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता र उत्पादनमुखी परिचालनलाई प्रवर्द्धन गर्दै सहकारी क्षेत्रलाई स्थानीय आर्थिक विकास र रोजगारीको महत्वपूर्ण आधारका रूपमा विकास गरिनेछ।

(च) खानी तथा खनिज

१. वातावरणीय प्रभावलाई न्यूनतम हुने गरी स्वीकृत IEE प्रतिवेदन, उत्खनन योग्य परिमाण तथा प्रचलित कानूनवमोजिम नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, संकलन तथा विक्री वितरण गरिनेछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहको साझा अधिकार क्षेत्रलाई सम्मान गर्दै प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत दररेट तथा मापदण्डका आधारमा ठेक्का व्यवस्थापन र राजस्व परिचालन गरिनेछ।

(छ) रोजगार प्रवर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

१. रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै सूचीकृत बेरोजगार, विपन्न तथा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवालाई सीप विकास, उद्यमशीलता र स्वरोजगारका अवसरसँग आवद्ध गरिनेछ।
२. स्थानीय आवश्यकता र बजार मागअनुसार सीपमूलक तालिम, सीप प्रमाणीकरण तथा उत्पादनमूलक रोजगारीका कार्यक्रम सञ्चालन गरी युवा जनशक्तिलाई स्थानीय स्तरमै रोजगारी सिर्जना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
३. "श्रमको सम्मान, समृद्धिको आधार" भन्ने मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै राष्ट्रिय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम लगायत सीपमूलक कार्यक्रमलाई प्रभावकारी

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

रूपमा सञ्चालन गरी गरिवी न्यूनीकरण र श्रमिक हित संरक्षणमा जोड दिइनेछ।

२. सामाजिक विकास सम्बन्धी नीति :

(क) स्वास्थ्य सेवा :

१. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सँगै नागरिकको पहुँचमा पुर्‍याउन आधारभूत स्वास्थ्य संस्था, औषधि, उपकरण तथा जनशक्ति व्यवस्थापनलाई थप सुदृढ गरिनेछ।
२. सुरक्षित मातृत्व, शिशु तथा बाल स्वास्थ्य, पोषण, पूर्ण खोप सुनिश्चितता र किशोर-किशोरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
३. नसर्ने रोग, मानसिक स्वास्थ्य, क्षयरोग तथा अन्य जनस्वास्थ्य चुनौतीहरूको रोकथाम, परीक्षण र उपचार सेवालाई समुदायस्तरसम्म विस्तार गरिनेछ।
४. दुर्गम बस्ती तथा सेवा पहुँचबाट टाढा रहेका समुदायमा विशेषज्ञ चिकित्सकसहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्दै ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न तथा असहाय नागरिक लक्षित स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
५. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, स्वास्थ्यकर्मी तथा सरोकारवालाको सहकार्यलाई सुदृढ गर्दै प्रविधिमैत्री, उत्तरदायी र नागरिकमैत्री स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ।

(ख) शिक्षा :

१. गुणस्तरीय, प्रविधिमैत्री, सीपयुक्त तथा जीवनोपयोगी शिक्षामार्फत सक्षम र प्रतिस्पर्धी मानव पूँजी निर्माणमा जोड दिइनेछ।
२. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि, सिकाइ उपलब्धि सुधार तथा विद्यालय व्यवस्थापनलाई थप उत्तम पार्ने र नतिजामुखी बनाइनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

३. सूचना प्रविधिमा आधारित शिक्षण, सिकाइ, डिजिटल सामग्रीको प्रयोग तथा विद्यालयहरूको क्रमिक डिजिटल रूपान्तरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
४. प्राविधिक, व्यावसायिक तथा सीपमूलक शिक्षालाई स्थानीय श्रम बजार र रोजगारीसँग आवद्ध गर्दै विद्यालय तहदेखि उच्चमशीलता प्रवर्द्धन गरिनेछ।
५. बालमैत्री, समावेशी, लैङ्गिक समानता तथा अपाङ्गतामैत्री शैक्षिक वातावरण निर्माण गर्दै शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।
६. शिक्षक, प्रधानाध्यापक तथा विद्यालय व्यवस्थापन पक्षको क्षमता विकास, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र नवप्रवर्तनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
७. "सिकाइसँग सीप, सीपसँग रोजगार" भन्ने अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै शिक्षा क्षेत्रलाई स्थानीय आवश्यकता, प्रविधि, संस्कृति तथा विकासका प्राथमिकतासँग जोड्दै लगिनेछ।

(ग) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण :

१. महिला, दलित, जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा विपन्न समुदायको सम्मानजनक सहभागिता, अवसरमा समान पहुँच र सामाजिक सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्दै समावेशी तथा न्यायपूर्ण समाज निर्माणमा जोड दिइनेछ।
२. लैङ्गिक हिंसा, बालविवाह, विभेद तथा सामाजिक कुरीतिविरुद्ध सचेतना, संरक्षण, पुनःस्थापना र न्यायमा पहुँच अभिवृद्धि गर्दै कमलामाईलाई सुरक्षित, समानतामूलक तथा लैङ्गिकमैत्री नगरका रूपमा विकास गरिनेछ।
३. युवा, महिला तथा लक्षित समुदायको सीप, उच्चमशीलता र स्वरोजगार अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै सुरक्षित आप्रवासन, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका नागरिकको पुनःएकीकरण तथा आत्मनिर्भरता प्रवर्द्धन गरिनेछ।
४. नगरपालिका क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गरिनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

(घ) संस्कृति संरक्षण :

१. कमलामाईको मौलिक कला, संस्कृति, भाषा, परम्परा तथा सामाजिक सद्भावको संरक्षण, संवर्द्धन र पुस्तान्तरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ। बडा नं. ३ स्थित कला घर सिन्धुली लगायत सांस्कृतिक संस्थाहरूले स्थानीय पहिचान, कला, संस्कृति तथा पर्यटन प्रवर्द्धनमा पुन्याएको योगदानको कदर गर्दै सहकार्य र सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ।

(ङ) खेलकुद :

१. कमलामाई नगर खेलकुद विकास समितिलाई थप सुदृढ, सक्रिय र परिणाममुखी बनाउँदै बडा तथा नगरस्तरीय खेलकुद गतिविधि, मेयर/उपमेयर कप, राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड लगायतका प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइनेछ।
२. विद्यालय, क्लब तथा समुदायसँगको सहकार्यमा प्रतिभावान खेलाडीको पहिचान, प्रशिक्षण, क्षमता विकास र प्रोत्साहनमार्फत व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धी खेलाडी उत्पादनमा जोड दिइनेछ।
३. खेलकुद पूर्वाधारको संरक्षण, स्तरोन्नति तथा विस्तार गर्दै खेलमैदान, प्रशिक्षण र खेल सामग्रीको पहुँच अभिवृद्धि गरी स्वस्थ, अनुशासित र सिर्जनशील युवा पुस्ता निर्माणमा खेलकुद क्षेत्रलाई प्रभावकारी माध्यमका रूपमा विकास गरिनेछ।

आदरणीय, नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

३. पूर्वाधार विकास नीति : (सडक, यातायात, विद्युत, खानेपानी एवम् आवास समेत)

१. सीमित स्रोतसाधनको अधिकतम उपयोग गर्दै नयाँ आयोजना भन्दा सञ्चालनमा रहेका तथा अधुरा पूर्वाधार आयोजनालाई प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गरी परिणाममुखी विकासमा जोड दिइनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेस
नगर प्रमुख

आवधिक योजना, यातायात गुरुयोजना तथा भू-उपयोग नीतिअनुरूप सडक, खानेपानी, सिँचाइ तथा शहरी पूर्वाधारको योजनाबद्ध र सन्तुलित विकास गरिनेछ।

३. बाह्रै महिना सञ्चालनयोग्य सडक सञ्जाल विस्तार, सडक स्तरोन्नति, आवश्यक संरचना निर्माण तथा सुरक्षित यातायात पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
४. खानेपानी, मुहान संरक्षण, पोखरी पुनर्जीवन, सिँचाइ तथा जलस्रोत व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई जलवायु अनुकूल विकाससँग आवद्ध गर्दै कृषि उत्पादन र जनजीवनसँग जोडिने गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
५. बाढी, पहिरो, नदी कटान तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि तटबन्ध, संरक्षण संरचना तथा विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
६. उज्यालो तथा सुरक्षित नगर निर्माणका लागि हाइमास्ट लाइट, सडक बत्ती, सीसी क्यामेरा, विद्युत तथा सूचना प्रविधिमैत्री पूर्वाधार विस्तारलाई निरन्तरता दिइनेछ।
७. शहरीकरणलाई व्यवस्थित बनाउन भवन निर्माण मापदण्ड, नक्सापास प्रणाली, हरित पूर्वाधार, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण तथा प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

४. वातावरण, फोहोरमैला तथा विपद् व्यवस्थापन

१. जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण तथा अनुकूलनका कार्यक्रमलाई स्थानीय आवश्यकता अनुसार कार्यान्वयन गर्दै जलस्रोत, सिमसार, मुहान, पोखरी तथा जैविक विविधताको संरक्षणलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
२. कमलामाई नगरपालिकाले आफ्नै जनशक्तिबाट सञ्चालन गर्दै आएको फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी, दिगो र वातावरणमैत्री बनाउँदै फोहोरको स्रोतमै वर्गीकरण, पुनःप्रयोग तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ।
३. पूर्ण सरसफाइयुक्त तथा हरित नगर निर्माणका लागि टोल विकास संस्था, विद्यालय, सामुदायिक वन तथा नागरिक समाजसँगको सहकार्यलाई सुदृढ गर्दै प्लास्टिकजन्य प्रदूषण न्यूनीकरण अभियानलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

उपेन्द्र कुमार पोखरेस
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

४. नदी कटान, बाढ, विपद्, जोखिम न्यूनीकरणका लागि जैविक इन्जिनियरिङ, तटवर्द्धि, वर्षा पानी व्यवस्थापन तथा विपद् पूर्वतयारीका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
५. प्राकृतिक स्रोत तथा नदीजन्य पदार्थको दिगो उपयोग सुनिश्चित गर्दै वातावरणीय सन्तुलन, सार्वजनिक सरसफाइ र विपद् उत्थानशील विकासलाई नगर विकासको अभिन्न आधारका रूपमा स्थापित गरिनेछ।

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह
(क) सामान्य सेवा प्रवाह तथा मानव संसाधन

१. १६औं नगरसभाबाट पारित संगठन तथा व्यवस्थापन (O&M) सर्वेक्षण प्रतिवेदनलाई कार्यान्वयन गर्दै प्रतिवेदनवमोजिमको शाखागत तथा संगठनात्मक संरचना लागू गरी आगामी श्रावण महिनादेखि सेवा प्रवाहलाई थप व्यवस्थित, प्रभावकारी र नागरिकमैत्री बनाइनेछ। साथै संघीय सरकारको राष्ट्रिय O&M मापदण्ड, नीतिगत व्यवस्था तथा प्राप्त मार्गदर्शनलाई क्रमशः अवलम्बन गर्दै आवश्यक सुधारहरू चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिंदै लगिनेछ।
२. सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा आचारसंहिताको प्रभावकारी पालना सुनिश्चित गर्दै नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ, गुनासो व्यवस्थापन तथा प्रविधिमैत्री सेवा प्रवाहलाई थप सुदृढ गरिनेछ।

(ख) सूचना प्रविधि , अभिलेख र नवप्रवर्तन व्यवस्थापन :

१. सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा नागरिकको सूचनामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न सूचना प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह, अभिलेख व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक सूचना प्रणालीलाई थप सुदृढ गरिनेछ।

वेडा कार्यालय, सामुदायिक विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा नगरपालिकाका सेवा केन्द्रहरूमा डिजिटल पूर्वाधार, इन्टरनेट सेवा

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार घोषरेल
बबर प्रमुख

सरकारबाट स्वीकृत विद्युतीय प्रणालीहरूको प्रभावकारी गदैँ ई-गभर्नेन्सलाई विस्तार गरिनेछ।

३. कृत्रिम बौद्धिकता (AI), डिजिटल प्रविधि तथा नवप्रवर्तनको उपयोगलाई प्रोत्साहन गदैँ जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा नागरिकको डिजिटल क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४. सुरक्षित, छिटो, सरल र नागरिकमैत्री सेवा प्रवाहका लागि डिजिटल सूचना प्रवाह, साइबर सुरक्षा, डेटा व्यवस्थापन तथा प्रविधिमैत्री प्रशासनिक प्रणालीलाई क्रमशः सुदृढ गदैँ लगिनेछ।

(ग) सुरक्षा व्यवस्थापन

१. कमलामाई नगरपालिकाको शान्ति, सुरक्षा तथा सार्वजनिक सुव्यवस्था सुदृढ गर्न नगर प्रहरीको क्षमता अभिवृद्धि, आवश्यक तालिम तथा स्रोत-साधन व्यवस्थापन गदैँ नगर प्रहरी सेवालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
२. नेपाल प्रहरी तथा अन्य सुरक्षा निकायसँगको समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गदैँ सीसीटीभी निगरानी प्रणालीको विस्तार, सार्वजनिक स्थलको सुरक्षा व्यवस्थापन तथा प्रविधिमा आधारित सुरक्षा प्रणालीमार्फत सुरक्षित, व्यवस्थित र नागरिकमैत्री नगर निर्माणमा जोड दिइनेछ।

(घ) न्याय सम्पादन

१. न्यायिक समितिको कार्यसम्पादनलाई थप प्रभावकारी, निष्पक्ष र नागरिकमैत्री बनाउँदै वडा कार्यालय, जिल्ला अदालत, सुरक्षा निकाय तथा सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गरिनेछ।
२. स्थानीय स्तरमा उत्पन्न विवादलाई मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउँदै मेलमिलापकर्ताको क्षमता अभिवृद्धि, कानुनी सचेतना बढाउन तहसम्म न्यायमा सहज पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।

उपेन्द्र कुमार घोषरेल
बबर प्रमुख

उपेन्द्र कुमार पाखरेल
नगर प्रमुख

(ड) वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन

व्यय, निर्णय, योजना तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ तथा नागरिक सहभागितामा आधारित उत्तरदायी शासन प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।

२. करको दरभन्दा करको दायरा विस्तार गर्ने नीतिअनुरूप व्यवसाय, सम्पत्ति, बहाल तथा अन्य सम्भावित राजस्व क्षेत्रको अभिलेखीकरण, अद्यावधिक तथा करदाता मैत्री राजस्व प्रशासनमार्फत नगरपालिकाको आन्तरिक आय सुदृढ गरिनेछ।
३. राजस्व प्रशासनलाई प्रविधिमैत्री, पारदर्शी र एकीकृत बनाउने उद्देश्यले आगामी श्रावण महिनादेखि राजस्व व्यवस्थापन सम्बन्धी सूत्र (SuTRA) मोड्युल पूर्ण रूपमा (Full Phase) सञ्चालनमा ल्याइनेछ, साथै लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन प्रणालीलाई समेत थप डिजिटल र व्यवस्थित बनाइनेछ।
४. सार्वजनिक खरिद, बजेट कार्यान्वयन, पेशकी व्यवस्थापन, बेरुजु फछ्यौट तथा खर्च नियन्त्रणलाई कानूनसम्मत, मितव्ययी र परिणाममुखी बनाउँदै वित्तीय अनुशासन, आन्तरिक नियन्त्रण तथा उत्तरदायित्व अभिवृद्धि गरिनेछ।

६. विविध

१. कमलामाई नगरपालिकाका विभिन्न क्षेत्रमा बढ्दो रूपमा देखिएको बाँदर, बढेल, निलगाई लगायतका बन्यजन्तुवाट कृषि उत्पादन, अन्नवाली, पशुधन तथा नागरिकको जीउधनमा पुगिरहेको क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न प्रभावित क्षेत्र पहिचान गरी रोकथाम तथा नियन्त्रणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
२. मानव-बन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन संघ, प्रदेश सरकार तथा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय र सहकार्य गरी दीर्घकालीन समाधान, सचेतना, संरक्षण तथा क्षति न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

उपेन्द्र कुमार पाखरेल
नगर प्रमुख

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

U.S.
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

अन्त्यमा, आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/०८४ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दै गर्दा मन स्वाभाविक रूपमा केही भावुक बनेको छ। स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालको "पाँचौँ" वर्षमा आइपुग्दा विगत चार वर्षको यात्रा सम्झिरहेको छु। यो केवल योजना, बजेट र निर्माणको यात्रा मात्र नभई विश्वास, सहकार्य, चुनौती र सम्भावनाको साझा यात्रा पनि थियो।

सीमित स्रोतसाधन, वित्तीय हस्तान्तरणको अनिश्चितता र बढ्दो जनअपेक्षाका बीच पनि हामीले कमलामाईको विकास र समृद्धिका लागि इमानदार प्रयास गरेका छौं। जुनार फल्ने पहाडदेखि गर्मीमा औँप फल्ने भित्री तराईसम्म फैलिएको हाम्रो कमलामाई प्राकृतिक, सांस्कृतिक र आर्थिक सम्भावनाले सम्पन्न नगर हो। यही नगरको सेवा गर्ने अवसर पाउनु मेरो लागि गौरवको विषय बनेको छ।

संसारमा कुनै पनि पद, जिम्मेवारी र समय स्थायी हुँदैन। तर जनताको विश्वास, माया र साथ भने सधैं अमूल्य रहन्छ। सार्वजनिक जीवनमा निर्णय लिँदा सवैलाई सधैं एकै किसिमले सन्तुष्ट बनाउन सम्भव नहुन सक्छ, तर नगरको हित र विकासलाई केन्द्रमा राखेर गरिएको प्रत्येक प्रयासलाई यहीहरूले सकारात्मक रूपमा ग्रहण गर्नुहुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

यस यात्रामा साथ दिनुहुने सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, कर्मचारी परिवार, राजनीतिक दल, सञ्चारकर्मी, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र, विकास साझेदार तथा सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाइ-दिदीबहिनीप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

हामीलाई जनताले दिएको जिम्मेवारीको अवधि अझै बाँकी छ। बाँकी समयलाई अझ बढी परिणाममुखी, उत्तरदायी, नागरिकमैत्री बनाउँदै समृद्ध कमलामाई निर्माणको यात्रालाई थप दृढताका साथ अगाडि बढाउने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रममाथि रचनात्मक छलफल तथा सर्वसम्मत स्वीकृतिका लागि हार्दिक अनुरोध गर्दछु।

U.S.
उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख

धन्यवाद।

उपेन्द्र कुमार पोखरेल
नगर प्रमुख
कमलामाई नगरपालिका